

the widespread introduction of information technology and computer technology in publishing and library activities, which necessitates the adaptation of bibliographic technologies to information needs. The result of automation of library and bibliographic processes was a computer bibliography based on the use of modern information technologies in bibliographic work. The relevance of her research is due to the fact that today it represents the highest level of development of bibliographic technologies.

Keywords: national bibliography; mandatory copy; bibliographic databases; automation; annals; bibliographic indexes; bookselling; cataloging rules

References

1. Shvecova-Vodka G. M., Silkova G. V. ta in. [uklad.]. (1998). *Korotkij terminologichnij slovník iz bibliografiznavstva ta socialnoyi informatiki*. Kyiv: Kn. Palata Ukrayini, 1998.
2. Senchenko N. (1999). *Knizhkova palata Ukrayini. Stanovlennya nacionalnoyi bibliografii*. Kyiv: Kn. Palata Ukrayini.
3. Lelikova N. (2016). Zarubezhnaya i otechestvennaya bibliograficheskaya deyatel'nost: sovremennye tendentsii razvitiya. *Bibliotekovedenie*, 65 (5), pp. 513—521.
4. Senchenko M. I. (2019). *Knizhkova palata Ukrayini: 100 rokov sistemnih ta innovacijnih transformacij, 1919—2018*. Kyiv: Logos.
5. *Kniga. Enciklopediya*. (1999). Moskva: Bolshaya Rossijskaya enciklopediya, p. 108.
6. *Bibliography Section, IFLA*. Available at: <http://www.ifla.org/bibliography> [Accessed 18.07.2016].
7. *National Bibliographic Register, IFLA*. Available at: <http://www.ifla.org/node/2216> [Accessed 18.07.2016].
8. Zumer M. (2009). *National Bibliographies in the Digital Age: Guidance and New Directions*. Munchen: K. G. Saur.
9. *Best Practice for National Bibliographic Agencies in a Digital Age, IFLA*. Available at: <http://www.ifla.org/node/7858> [Accessed 18.07.2016].
10. *Vtoroj mezhdunarodnyj bibliograficheskij kongress*. (2016). Available at: <http://www.rsl.ru/en/root5117/root51175119/iicongress> [Accessed 18.07.2016].

Надійшла до редакції 18 серпня 2020 року

УДК 050:001]:025.45УДК(477)"2019"(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2020.8(289).11-16

Анна Дворник,

*провідний фахівець відділу наукової підготовки
державних бібліографічних покажчиків
Книжкової палати України,
e-mail: litopys@ukrbook.net*

Дослідження тематичної спрямованості публікацій у науковій періодиці України 2019 року за розділами УДК

У статті подано результати дослідження бази даних "Літопис журнальних статей" за 2019 рік та виконано порівняльний аналіз найпоширеніших напрямів наукових досліджень у 2018 та 2019 роках в Україні за розділами УДК.

Ключові слова: база даних; державна бібліографія; бібліометричний аналіз; наукова періодика; науковий журнал; прикладні наукові дослідження

Мета дослідження: виявлення найбільш досліджуваних напрямів розвитку науки в Україні на основі аналізу публікацій у періодичних (крім газет) та продовжуваних виданнях за класами Універсальної десятикової класифікації (УДК).

Методи дослідження: бібліометричний аналіз.

Об'єкт дослідження: база даних "Літопис журнальних статей" за 2019 рік.

Виклад основного матеріалу дослідження. У базу даних "Літопис журнальних статей" увійшли наукові журнали та продовжувані збірники, випущені Національною академією наук України, органами державної влади, а також журнали загальнодержавного значення. База даних за 2019 рік налічує 20 026 бібліографічних записів. Створення й систематизація бібліографічних записів, відбір періодичних видань і публікацій у них здійснювалися згідно з національними стандартами та розробленими Книжковою палатою України чинними інструкціями [1—6].

Проаналізовано тематичний розподіл публікацій за класами УДК, результати продемонстровано на діагр. 1. Отримані дані розподілені у відсотках за відповідними класами:

0 *Загальний клас* — 5,74% загальної кількості, або 1149 записів;

1 *Філософія. Психологія* — 2,93% загальної кількості, або 587 записів;

2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* — 0,67% загальної кількості, або 134 записи;

3 *Суспільні науки* — 28,23% загальної кількості, або 5653 записи (друге місце за кількістю публікацій);

5 *Математика та природничі науки* — 16,07% загальної кількості, або 3219 записів (третє місце за кількістю публікацій);

6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* — 33,95% загальної кількості, або 6799 записів (перше місце за кількістю публікацій);

7 *Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт* — 3,1% загальної кількості, або 621 запис;

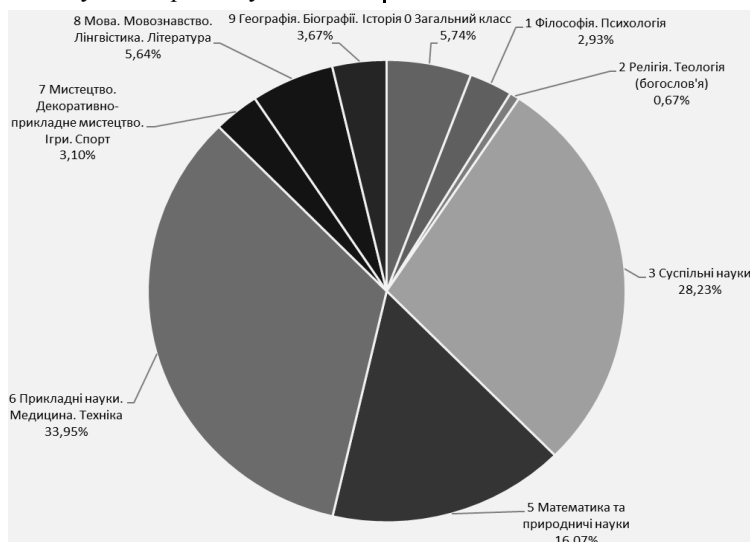
8 Мова. Мовознавство. Лінгвістика. Література — 5,64% загальної кількості, або 1130 записів;

9 Географія. Біографії. Історія — 3,67% загальної кількості, або 734 записи.

Клас 0 Загальний клас відображає публікації з питань організації наукової роботи, науково-технічної інформації, писемності, інформаційних технологій, бібліографії та бібліотечної справи, журналістики тощо. Індокси цього класу використовують для

систематизації статей загального характеру, що не належать до конкретної галузі. У табл. 1 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 0 Загальний клас.

До розділу 00 Прологомена. Загальні питання науки та культури увійшли статті з питань друку, інформаційних технологій, менеджменту, стандартизації, системології, культури. У табл. 2 наведено результати дослідження.

Діагр. 1. Тематичний розподіл публікацій за класами УДК

Таблиця 1

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 0 Загальний клас

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
00 Прологомена. Загальні питання науки та культури	713	62,05
01 Бібліографія і бібліографічні покажчики. Каталоги	27	2,4
02 Бібліотечна справа. Бібліотекознавство	274	23,8
030 Універсальні довідкові видання	4	0,35
050 Серійні видання. Періодика	9	0,78
06 Організації загального типу	39	3,39
07 Медіа. Засоби масової інформації (ЗМІ). Масова комунікація. Дослідження засобів масової інформації та комунікації	68	5,92
09 Рукописи. Раритети і рідкісні книги	15	1,31
Усього	1 149	100

Таблиця 2

Розподіл публікацій за підрозділами УДК розділу 00 Прологомена. Загальні питання науки та культури

Назва підрозділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
001 Наука та знання загалом. Організація розумової праці	117	16,41
002 Друк загалом. Документація. Книги. Авторство	29	4,07
004 Комп'ютерна наука і технологія. Застосування комп'ютера. Оброблення даних	356	49,93
005 Управління. Менеджмент	164	23,0
006 Стандартизація та стандарти	11	1,54
007 Системологія. Теорія систем. Теорія інформації та комунікації. Теорія керування / управління (кібернетика)	2	0,28
008 Цивілізація. Культура. Прогрес	34	4,77
Усього	713	100

Клас 1 *Філософія. Психологія* містить статті з історії філософії, сутності предмета, методів, категорій філософії. З цього класу записів можна дістати інформацію про статті з питань загальної психології, логіки, філософії моралі. У табл. 3 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 1 *Філософія. Психологія*.

Клас 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* відображає статті з питань теології, релігії, релігійних систем від

доісторичних до сучасних. Результати аналізу розподілу публікацій цієї тематики наведено в табл. 4.

У класі 3 *Суспільні науки* містяться матеріали щодо теорії та методології суспільних наук, статистики, демографії, соціології, політики, економіки, права, державного адміністративного управління, військової справи, соціальної допомоги й страхування, освіти та етнографії тощо. Результати аналізу тематичного розподілу публікацій наведено в табл. 5.

Таблиця 3

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 1 Філософія. Психологія

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
1/14 Філософія	96	16,35
159.9 Психологія	450	76,7
16 Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки	9	1,5
17 Філософія моралі. Етика. Практична філософія	32	5,45
Усього	587	100

Таблиця 4

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 2 Релігія. Теологія (богослов'я)

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
2 Релігія. Теологія (богослов'я)	16	11,94
23 Релігії, які виникли на Індійському субконтиненті. Індійська релігія в широкому розумінні	1	0,75
24 Буддизм	3	2,2
25 Релігії стародавнього світу. Другорядні культури та релігії	6	4,5
26 Іудаїзм	5	3,73
27 Християнство	97	72,4
28 Іслам	5	3,73
29 Сучасні духовні рухи	1	0,75
Усього	134	100

Таблиця 5

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 3 Суспільні науки

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
30 Теорії, методологія та методи суспільних наук. Соціографія	26	0,46
31 Демографія. Соціологія. Статистика	376	6,65
32 Політика	291	5,15
33 Економіка. Економічні науки	1 466	25,93
34 Право. Юриспруденція	1 731	30,62
35 Державне адміністративне управління. Уряд. Військова справа	193	3,41
36 Забезпечення духовних і матеріальних життєвих потреб	62	1,1
37 Освіта. Виховання. Навчання. Дозвілля	1 381	24,43
39 Культурна антропологія. Етнографія. Фольклор	127	2,25
Усього	5 653	100

У класі 5 *Математика та природничі науки* згруповано публікації про наукові галузі, об'єктом вивчення яких є природа, також висвітлюються питання теоретичного характеру, дослідження загальних законів фізики, хімії, біології тощо. У табл. 6 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК цього класу.

У класі 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* відображено публікації з питань технології різних галузей промисловості, виробничих процесів, конструкції обладнання, роботи транспорту та транспорт-

них засобів, сільського господарства, медичних наук, а також щодо практичного використання загальних законів фізики, хімії, біології тощо для отримання необхідних для життя людини матеріалів і продуктів, використання природних багатств тощо. Результати аналізу тематичного розподілу наведено в табл. 7.

Клас 7 *Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт* містить публікації з архітектури, образотворчого мистецтва, музики, спорту тощо. У табл. 8 наведено результати аналізу їх тематичного розподілу.

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 5 Математика та природничі науки

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
502/504 Наука про навколишнє середовище. Енвіронментологія. Екологія	126	3,9
51 Математика	668	20,8
52 Астрономія. Астрофізика. Космічні дослідження. Геодезія	101	3,1
53 Фізика	897	27,87
54 Хімія. Кристалографія. Мінералогія	339	10,5
55 Геологія. Науки про Землю	373	11,59
56 Палеонтологія	20	0,6
57 Біологічні науки загалом	282	8,76
58 Ботаніка	231	7,18
59 Зоологія	182	5,7
Усього	3 219	100

Таблиця 7

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
60 Біотехнологія	16	0,24
61 Медичні науки	2 753	40,49
62 Інженерна справа. Техніка загалом	1 511	22,22
63 Сільське господарство та суміжні науки. Лісове господарство. Мисливство. Рибне господарство	1 593	23,43
64 Домоведення. Домашнє господарство. Комунальне господарство. Служба побуту	18	0,26
65 Організація та управління підприємствами зв'язку, транспорту, торгівлі, поліграфії. Бухгалтерська справа, рахівництво. Зв'язок з громадськістю	363	5,34
66 Хімічна технологія. Хімічна промисловість і споріднені галузі	394	5,8
67/68 Різні галузі промисловості та ремесла. Галузі промисловості та ремесла, що виробляють готову продукцію	144	2,12
69 Будівельна промисловість. Будівельні матеріали. Будівельно-монтажні роботи	7	0,1
Усього	6 799	100

Таблиця 8

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 7 Мистецтво.
Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
7.01/.09 Теорія та філософія мистецтва, методи, періоди, стилі, способи представлення (зображення)	65	10,47
71 Планування у межах адміністративно-територіальних одиниць. Планування у міській та сільській місцевостях. Ландшафти, парки. Сади	30	4,83
72 Архітектура	59	9,5
73/76 Образотворче мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво	219	35,26
77 Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси	2	0,32
78 Музика. Музичні інструменти	122	19,65
79 Видовищні види мистецтва. Розваги. Ігри. Спорт	124	19,97
Усього	621	100

У класі 8 *Мова. Мовознавство. Лінгвістика. Література* згруповано публікації з питань лінгвістики та літературознавства. У табл. 9 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами цього класу.

У класі 9 *Географія. Біографії. Історія* подано матеріали з питань археології, географічних, історичних наук тощо. Результати аналізу тематичного розподілу публікацій відображено в табл. 10.

**Розподіл публікацій за розділами УДК класу 8 Мова. Мовознавство.
Лінгвістика. Література**

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
80 Загальні питання лінгвістики та літератури. Філологія	4	0,36
81 Лінгвістика. Мовознавство. Мови	239	21,15
82 Література. Літературознавство	491	43,45
821.0 Теорія художньої літератури. Дослідження літератури	396	35,04
Усього	1 130	100

Таблиця 10

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 9 Географія. Біографія. Історія

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
902/904 Археологія. Передісторія. Археологічні пам'ятки	107	14,58
908 Краєзнавство	46	6,27
91 Географія. Географічні дослідження Землі та окремих країн. Подорожі. Регіональна географія	30	4,09
92 Біографічні дослідження	10	1,36
93/94 Історія	541	73,7
Усього	734	100

Для виявлення змін у найбільш досліджуваних напрямках розвитку науки у 2019 році відносно до 2018 року проведемо порівняльний кількісний аналіз публікацій за цих два роки за всіма класами УДК. Дані наведено в табл. 11.

У 2019 році серед напрямів наукових досліджень, відображених у науковій та суспільно значущій періодиці, переважають медичні науки — 2753 записи,

економіка — 1466, право — 1731, сільське господарство — 1593 та інженерна справа — 1511. Така тенденція характерна й для 2018 року, однак кількість публікацій з цих галузей менша: медичні науки — 2234 записи, економіка — 1159, право — 1418, сільське господарство — 1172 та інженерна справа — 851.

Загальна кількість публікацій за означеними класами УДК у 2019 році більша, ніж у 2018.

Таблиця 11

Кількість публікацій за класами УДК у 2019 році порівняно з 2018 роком

2018 рік	2019 рік
Клас 0 Загальний клас	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 001 <i>Загальні питання науки та культури</i> — 444 записи, що становить 50,93% загальної кількості публікацій у цьому класі, найменша — у розділі 030 <i>Універсальні довідкові видання</i> — 3 записи, або 0,34%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 001 <i>Загальні питання науки та культури</i> — 713 записів, що становить 62,05% загальної кількості публікацій у цьому класі, найменша — у розділі 030 <i>Універсальні довідкові видання</i> — 4 записи, або 0,35%
Клас 1 Філософія. Психологія	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 159.9 <i>Психологія</i> — 247 записів, або 74,62%, найменша — у розділі 16 <i>Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки</i> — 10 записів, або 3,03%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 159.9 <i>Психологія</i> — 450 записів, або 76,7%, найменша — у розділі 16 <i>Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки</i> — 9 записів, або 1,5%
Клас 2 Релігія. Теологія (богослов'я)	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 27 <i>Християнство</i> — 70 записів, або 72,92%, найменша — у розділі 23 <i>Релігії, які виникли на Індійському субконтиненті</i> — 1 запис, або 0,75%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 27 <i>Християнство</i> — 97 записів, або 72,4%, найменша — у розділі 23 <i>Релігії, які виникли на Індійському субконтиненті</i> — 1 запис, або 0,75%
Клас 3 Суспільні науки	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 34 <i>Право. Юриспруденція</i> — 1418 записів, або 34,3%, найменша — у розділі 30 <i>Теорії, методологія та методи суспільних наук</i> — 15 записів, або 0,36%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 34 <i>Право. Юриспруденція</i> — 1731 запис, або 30,62%, найменша — у розділі 30 <i>Теорії, методологія та методи суспільних наук</i> — 26 записів, або 0,46%
Клас 5 Математика та природничі науки	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 53 <i>Фізика</i> — 514 записів, або 25,3%, найменша — у розділі 56 <i>Палеонтологія</i> — 6 записів, або 0,36%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 53 <i>Фізика</i> — 897 записів, або 27,87%, найменша — у розділі 56 <i>Палеонтологія</i> — 20 записів, або 0,6%

Клас 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 61 <i>Медицині науки</i> — 2234 записи, або 45,62%, найменша — у розділі 60 <i>Біотехнологія</i> — лише 1, що становить 0,02%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 61 <i>Медицині науки</i> — 2753 записи, або 40,49%, найменша — у розділі <i>Будівельна промисловість. Будівельні матеріали. Будівельно-монтажні роботи</i> — 7, що становить 0,1%
Клас 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 73/76 <i>Образотворче мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво</i> — 148 записів, або 35,75%, найменша — у розділі 77 <i>Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси</i> — 3 записи, або 0,72%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 73/76 <i>Образотворче мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво</i> — 219 записів, або 35,26%, найменша — у розділі 77 <i>Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси</i> — 2 записи, або 0,32%
Клас 8 Мова. Мовознавство. Лінгвістика. Література	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 821.0 <i>Теорія літератури</i> — 275 записів, або 48,33%, найменша — у розділі 80 <i>Загальні питання лінгвістики та літератури. Філологія</i> — 2 записи, або 0,35%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 82 <i>Література. Літературознавство</i> — 491 запис, або 43,45%, найменша — у розділі 80 <i>Загальні питання лінгвістики та літератури. Філологія</i> — 4 записи, або 0,36%
Клас 9 Географія. Біографії. Історія	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 94 <i>Історія загалом</i> — 275 записів, або 58,02%, найменша — у розділі 92 <i>Біографічні дослідження</i> — 4 записи, або 0,84%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 94 <i>Історія загалом</i> — 541 запис, або 73,7%, найменша — у розділі 92 <i>Біографічні дослідження</i> — 10 записів, або 1,36%

Висновки. Основні напрями наукових досліджень у 2019 році у порівнянні з попереднім роком залишилися незмінними. Найбільша кількість публікацій у базі даних "Літопис журнальних статей" за 2019 рік міститься у класі 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* — 6799 записів, найменша — у класі 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* — 134 записи, так

само як і позаминулого року, проте кількість публікацій за цими класами була меншою: клас 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* — 4898 записів, клас 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* — 96 записів.

Серед напрямів наукових досліджень в Україні переважають медичні науки, економіка, право, сільське господарство та інженерна справа.

Список використаної літератури

1. *Видання. Основні види. Терміни та визначення понять* : ДСТУ 3017:2015. — [На заміну ДСТУ 3017—95 ; чинний від 2016.07.01]. — Київ : УкрНДНЦ, 2016. — IV, 38 с.
2. *Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках* : ДСТУ 7152:2010. — Чинний від 01.10.2010. — Вперше [зі скасуванням ГОСТ 7.5-88 ; чинний від 01.10.2010]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2010. — 18 с. — (Інформація та документація).
3. *Визначення індексів УДК для наукових документів* : метод. рек. / [уклад.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — Вид. 2-ге, без змін. — Київ : Кн. палата України, 2017. — 31 с.
4. *Використання Універсальної десятикової класифікації при формуванні структури бібліографічних покажчиків* : інструкція / [уклад.: О. М. Устіннікова, О. В. Клошніченко, М. Й. Ахвердова]. — Вид. 2-ге, випр. та допов. — Київ : Кн. палата України, 2019. — с. 43.
5. *Добір журналів, періодичних (продовжуваних) збірників та матеріалів з них для відображення в ДБП України "Літопис журнальних статей"* : інструкція / Кн. палата України ; відп. викон. О. В. Виногорова. — Київ, 2002. — [10] арк.
6. *Індексування документів. Загальні вимоги до систематизації та предметизації* : ДСТУ ГОСТ 7.59:2003 (ГОСТ 7.59-2003 (ISO 5963-85), IDT). — [Чинний від 2004.07.01]. — Київ, 2004. — [12] с. окр. паг. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).

Anna Dvornyk

Research of thematic orientation of publications in the scientific periodicals of Ukraine in 2019 by sections of the UDC

The article presents the results of the study of the "Chronicle of Journal Articles" database for 2019 and provides a comparative analysis of the most popular areas of research activities in Ukraine in 2018 and 2019 for all classes of the UDC.

Keywords: database; bibliographic information; bibliometric analysis; academic journals; Ukrainian science

References

1. *Vidannya. Osnovni vidy. Termini ta viznachennya ponyat* : DSTU 3017:2015. (2016). Kyiv: UkrNDNC.
2. *Vidannya. Ofornennya publikacij u zhurnalakh i zbirkah* : DSTU 7152:2010. (2010). Kyiv: Derzhspozhivstandart Ukrayini, 2010.
3. Ahverdova M. J. ta in. [uklad.]. (2017). *Viznachennya indeksiv UDK dlya naukovih dokumentiv : metod. rek.* Vid. 2-ge, bez zmin. Kyiv: Kn. palata Ukrayini.
4. Ustinnikova O. M., Klyushnichenko O. V., Ahverdova M. J. [uklad.]. (2019). *Vikoristannya Universalnoyi desyatkovoyi klasi-fikaciyi pri formuvanni strukturi bibliografichnih pokazhchikiv : instrukciya.* Vid. 2-ge, vipr. ta dopov. Kyiv: Kn. palata Ukrayini.
5. *Dobir zhurnaliv, periodichnih (prodovzhuvanih) zbirkiv ta materialiv z nih dlya vidobrazhennya v DBP Ukrayini "Litopis zhurnalnih statej"* : instrukciya. (2020). Kyiv.
6. *Indeksuvannya dokumentiv. Zagalni vimogi do sistematizaciyi ta predmetizaciyi* : DSTU GOST 7.59:2003 (GOST 7.59-2003 (ISO 5963-85), IDT). (2004). Kyiv.

Надійшла до редакції 1 червня 2020 року